

Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme

Yunus Polat

 <https://orcid.org/0000-0003-4152-1550> | yunus.ynspolat@gmail.com
Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

Öz

Sosyoloji geleneğinin öncü temsilcilerinden Durkheim, meslek hayatı boyunca din ve ahlak konularını çalışmalarının merkezine oturtmuş birisidir. Öyle ki Durkheim sosyolojisine ahlak sosyolojisi demek yanlış olmaz. Durkheim'ın ahlak konusuna olan yoğun ilgisini, amacını ve çıkarımlarını irdelemek, onun ahlak anlayışını ve sosyolojisiyle ilişkisini anlamak bakımından önemlidir. Bu çalışma da ilgiye kayıtsız kalmamış, onun ahlak anlayışının teorik ve pratik boyutlarını çözümlemeyi konu edinmiştir. Durkheim, din konusuna eğilmeden edememiştir. Çünkü toplumsal düzenlemeler alanında önemli yeri olan ve Durkheim sosyolojisinin kilit kavramlarından olan ahlak, dinin referansına büyük oranda bağlı kalıp dine paralel konumlanmaktadır. Onun sosyolojisini anlamak, ahlak konusuna verdiği değeri anlamaksızın mümkün görünmemektedir. Durkheim, ahlak gibi soyut bir konuyu modern bir disiplin olan sosyolojinin konusu yapmış ve incelemiştir. Kant'ın teolojik mütalaalardan arındırılmış rasyonel ahlakından etkilenmiş; diğer yandan Aristo'nun eyleme dayanan pratik bilim dediği 'etik'ini benimsemiştir. Çalışmanın önemi; buradan hareketle Durkheim'ın ahlak meselesini teorik ve pratik olarak koyduğu yer, değerlendirme biçimi, ahlakın toplumsal yansımaları, din ve toplumla ilişkisi temelinde irdelemesidir. Durkheim'ın din sosyolojisine en karakteristik katkısı; dini, kolektif bilince etkisi ve ahlakla ilintisi üzerinden en önemli sosyal olgu kabul etmesi ve toplumu da sosyal olguların temeli saymasıdır. Ona göre sosyal olgular içerisinde ahlak, sosyal bir gerçekliktir ve bu gerçeklik, soyut kuram ve düşüncelerin değil; eyleme geçiren ahlakın gerçekliğidir. Bu çalışma, Durkheim sosyolojisinde ahlakın neliğini, gerekliliğini, kaynağını, sürekliliğini, gerçekliğini, geçerliliğini ve toplumsal tezahürlerini incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu incelemenin sonucunda da onun sosyolojisine ve ahlak anlayışına dair değerlendirmeler ve çözümlemelerde bulunmayı amaçlamıştır. Durkheim'ın ahlak içerikli kitapları başta olmak üzere ulaşılabilen Türkçe ve İngilizce tüm kitapları incelenmiştir. Çalışma, karşılaştırmalı bir usul çerçevesinde, kavramlar ve olgular arasındaki nedensellik ve sebep-sonuç ilişkisi gözetilerek ortaya konmuştur. Pozitivist anlayışın sosyolojideki öncülerinden olan Durkheim, rasyonel ve seküler bir ahlakın oluşturulmasından yanadır. Ahlakı dinin egemenliğinden kurtarmak için çalışmış, ona özgürlüğünü vermek ve onu kendi çağına uyarlamak için sosyoloji 'bilimi'nin aracı yapmıştır. Soyut, öznel, metafizik yönleri bulunan bir olguyu; somut, nesnel, rasyonel bir zeminde bilimin nesnesi haline getirmiştir. Adına ahlak bilimi diyecek kadar önemsedığı sosyolojiyi, ahlakı kuralları tespit etmek ve göreve koşmak için kullanmıştır. O, toplumsal dayanışmayı ve bütünleşmeyi son derece önemseyen muhafazakâr bir ahlakçıdır. 'Toplum'un müminlerini 'Tanrı'nın müminlerine tercih etmiştir. Topluma yüklediği aşırı önem ve değer sosyolojizm sayılır.

Durkheimci ahlak, tüm yurttaşlara öğretilmesi gereken ideal bir seküler ahlaktır ve onun, ‘toplum’ adını verdiği ‘din’in kuralları olarak ikame edilmiştir. Durkheim, birey ve ahlak, toplum ve ahlak, din ve ahlak ilişkisini ve bu ilişkilerdeki organik bağı; rasyonel, akılcı, laik anlayış lehine yerinden oynatmaya girişmiştir.

Anahtar Kelimeler

Sosyoloji, Din Sosyolojisi, Durkheim, Toplum, Ahlak, Din, Otorite, Kolektif Bilinç.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan “Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme” adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2023
Kabul Tarihi	07.08.2023
Yayın Tarihi	10.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat, Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji ve Sosyal Bilimler
Araştırma Alanı	Din Sosyolojisi
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/524
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	10. Oturum - 28 Ağustos 2023 Pazartesi 11:00 - 12:10
Telif Hakkı	© 2023 Yunus Polat. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Polat, Yunus. “Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme”. 3. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 57-60. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim's Sociology

Yunus Polat

 <https://orcid.org/0000-0003-4152-1550> | yunus.ynspolat@gmail.com
Ph.D. Student, İnönü University, Malatya, Türkiye

Abstract

Durkheim, one of the pioneering representatives of the sociological tradition, placed religion and morality at the center of his studies throughout his professional life. Therefore, it would not be wrong to call Durkheim's sociology the sociology of morality. It is important to examine Durkheim's intense interest in morality, his purpose, and implications in order to understand his understanding of morality and his relationship with sociology. Also, this study has not remained indifferent to this interest, and has made it the subject of analyzing Theoretical and practical dimensions of his understanding of morality. Durkheim could not control but focus on the issue of religion. Because morality, which has an important place in the field of social regulations and is one of the key concepts of Durkheim's sociology, largely depends on the reference of religion and is positioned parallel to religion. To understanding Durkheim's sociology does not seem possible without understanding the value he gives to subject of the morality. Durkheim examined an abstract issue such as morality and made it the subject of sociology, which is a modern discipline. On the one hand, Durkheim was influenced by Kant's rational morality, which was free from theological considerations, and on the other hand, he adopted Aristotle's 'ethics', which he called a practical science based on action. The importance of this the study is that Durkheim's theoretical and practical evaluation of the issue of morality is analyzed on the basis of the social reflections of morality and its relationship with religion and society. Durkheim's most characteristic contribution to the sociology of religion is his acceptance of religion as the most important social phenomenon in terms of its effect on collective consciousness and its relation to morality, and his view of society as the basis of social phenomena. According to him, among social phenomena, morality is a social reality, and this reality is not the reality of abstract theories and ideas, but the reality of morality in action. This study aims to analyze the nature of morality in Durkheim's sociology, its necessity, source, continuity, reality, validity, and social manifestations. Moreover, it is aimed to make evaluations and analysis about his sociology and moral understanding as a result of this examination. Within the scope of this study, all of Durkheim's books on morality, which are the accessible in Turkish and English books, especially were examined. The study is presented within the framework of a comparative method by considering the causality and cause-effect relationship between concepts and phenomena. Durkheim, one of the pioneers of the positivist understanding in sociology, is in favor of a rational and secular morality. He struggled to free morality from the dominance of religion and made it the tool of sociology to give it freedom and adapt it to its own age. He turned a phenomenon with abstract, subjective metaphysical aspects into an object of science on a concrete objective rational ground. He

used sociology, which he cared enough to call the science of morality, to identify and enforce moral rules. He is a conservative moralist who attaches great importance to social solidarity and integration. He prefers the believers of society to the believers of God. The extreme importance and value he attributed to society is considered sociologism. Durkheimian morality is an ideal secular morality that should be taught to all citizens and substituted as the rules of ‘religion’, which he calls ‘society’. Durkheim attempted to dislocate the relationship between the individual and morality, society and morality, religion and morality, and the organic link in these relationships in rational and secular understanding.

Keywords

Sociology, Sociology of Religion, Durkheim, Society, Morality, Religion, Authority, Collective Consciousness.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim’s Sociology” presented at the 3rd Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-26
Accepted	2023-08-07
Published	2023-08-10
Category	Art & Humanities, Religion & Theology, Social and Behaviour Sciences, Sociology & Social Sciences
Research Area	Religious Studies, Sociology of Religion
Conference	:
Title	The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/524
Location & Date	Online - August 26-31, 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 10 - August 28, 2023, Monday 11:00 - 12:10
Copyright	© 2023 Yunus Polat. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Polat, Yunus. “An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim’s Sociology”. <i>The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 57-60. Ankara: Oku Okut Press, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54